

JAROSLAV GOLL

–„Dějiny samy neučiní nikoho optimistou. Avšak ani pesimistou.“

ŽIVOT

Narodil sa v roku 1846 v rodine lekára v Chlumci nad Cidlinou. Vyrastal v kultivovanom prostredí hmotne zabezpečenej rodiny so širokými kultúrnymi záujmami. Študoval v Hradci Králové, Mladé Boleslavi, v Prahe a nemeckom Gottingene. V Prahe na filozofickej fakulte študoval históriu a geografiu. Venoval sa hlavne literatúre a umeniu. Cestoval po Európe. Rok strávil v Nemecku jako vedecký sekretár amerického diplomata a historika Georga Crofta, ktorému pomáhal s prácou na monumentálnom diele *The History of the United States*. Ovládal množstvo jazykov (nemecký, poľský, francúzsky, anglický, taliansky) a bilingválne hovoril na takej istej úrovni česky aj nemecky. Učil na strednej škole v Mladé Boleslavi a obchodnej akadémii v Prahe kým sa habilitoval na univerzite v roku 1875. V r. 1885 sa stal riadnym profesorom, 1891-2 bol dekanom FF a 1907-8 rektorom. 1882 sa oženil s Amálií Kleinerovou, s ktorou mal 2 deti. V roku 1905 dostal titul dvorského radcu a taktiež bol učiteľom následníka trónu. V roku 1910 odišiel z univerzity a venoval sa hlavne ČČH do roku 1918. Zomrel v Prahe v roku 1929.

TVORBA

Jaroslav Goll nenapísal žiadne monumentálne dielo, aké sa považovalo za vrchol práce historika. Zaoberal sa rozdielnymi témami novovekými i stredovekými, českými i zahraničnými a neupadal v jednostrannú odbornosť. Jeho vrcholné tvorivé roky spadajú do posledných dvoch desaťročí 19. storočia, v priebehu ktorých sa stal najvplyvnejším učiteľom histórie a hlavným českým historikom. Podieľal sa na založení Českého časopisu historického. Prispieval do mnohých domácich i zahraničných vedeckých časopisov. Vo svojej tvorbe sa vyjadruje v menších analytických rozpravách, doplnených komentármi a rozborom prameňov. Nedokázal reprodukovať na vedeckej základni prostredníctvom literárnych vyjadrovacích prostriedkov totalitu a mnohodimenziálnosť historickej skutočnosti. Jeho písanie bolo odzrkadlením toho, čo sa deje v historikovom myslení a cítení pri styku s minulosťou, nie spodobovaním minulosti v jej plastickosti, farebnosti a dramatickosti.

▲ **Französische Heirath. Frankreich und England 1624 und 1625** (1875)

▲ **Quellen und Untersuchungen zur Geschichte der böhmischen Brüder** (1878-1882) - 2 zväzky, ich česká verzia vychádza v Časopise českého musea s názvom Jednota bratrská v XV. Století (1883-1886)

▲ **Chelčický a jednota v 15. století** (1916)

▲ **Čechy a Prusy ve středověku** (1897) – jeho najväčšie a obsahovo i formálne najnáročnejšie dielo

▲

HISTORIOGRAFICKÝ PRÍNOS

Zaslúžil sa o zásadný obrat vo vývoji českého dejepisectva. Začína nová etapa dejepisectva a po Františkovi Palackom je prvá skutočná osobnosť v českej historickej vede 19. storočia. Ovplynul historickú vedu ako odbornú disciplínu a výchovu historikov, ktorí udržujú jej profesionálnu kvalitu. Nastal ústup od ideovosti a veľkých filozofických koncepcií v historiografii (Palackého Dějiny) a presun ťažiska práce historika k triezvej analýze vedenej objektívnymi pravidlami.

Svojím dielom a predovšetkým učiteľským spôsobom Jaroslav Goll preklenul medzeru, ktorá delila moderné európske dejepisectvo od českej historiografie, v ktorej sa stále spájali zvyšky romantických ilúzií a kronikárstva. Je s ním spojené dejepisné bádanie ako odborná vedecká disciplína riadená pevnými princípmi a metódami. Integroval české dejiny do pásma univerzálneho historického procesu. Vyrovnal metodické rozdiely medzi českým a zahraničným dejepisectvom a definitívne nastal koniec etapy, kedy sa české dejepisectvo zaoberalo výhradne českými dejinami a diela boli písané výhradne po česky. Je považovaný za druhého zakladateľa českého dejepisectva.

UNIVERZITA

Od roku 1882 bola Karlo-Ferdiandova univerzita rozdelená na českú a nemeckú časť. Jaroslav Goll prešiel do českej časti, kde pre nedostatok učiteľov prednášal staroveké a stredoveké dejiny i keď sa venoval hlavne novoveku. V prednáškach na univerzite prejavil svoj prenikavý intelekt, schopnosť presnej analýzy, kombinačný talent i umelecké ambície, ale hlavne rozhľad v dejinách. Jeho prednášky priťahovali množstvo študentov. O svojich študentov sa staral, nabádal ich k publikovaniu i v iných jazykoch, vybavoval im zahraničné štúdium i štipendiá, finančne ich podporoval.

Prednášal česky i nemecky, uvádzal aj iné názory ako tie jeho, odporúčal literatúru k danej tématike a s poslucháčmi po prednáške diskutoval. Spolu s Josefom Emlerom založil praktické historické semináre pre prácu s prameňmi. Vychoval veľké množstvo všeobecne vzdelaných historikov s pestrým rozhľadom a skúsenosťami zo zahraničia.

Pojem „**Gollova škola**“ a „Gollovi žiaci“, nemá ten istý význam. Gollova škola sú ľudia, ktorých spája rovnaký názor na povahu a poslanie vlastnej tvorby a tvoria približne rovnakou metódou, zatiaľ čo Gollovi žiaci sú výhradne absolventi jeho prednášok. Väčšinou sú však jeho študenti aj jeho nasledovatelia po metodologickej a názorovej stránke.

Gollovi žiaci – Josef Pekař, Ladislav Klicman, Gustav Friedrich, Václav Novotný, Kamil Krofta, Václav Chaloupecký etc.; prostredníctvom svojich žiakov ovplyvnil aj mladších historikov a vedcov ako napríklad Václav Vojtíšek, Václav Hrubý, Bedřich Mendl etc.

Zúčastnil sa významného **boja o Rukopisy**, čo bol spor medzi univerzitnými historikmi a odborníkmi z Musea království českého o pravosť rukopisov kráľovedvorského a zelenohorského. Univerzita vyhlásila tieto rukopisy za falošné.

BIBLIOGRAFIA

Marek, Jaroslav: Jaroslav Goll. Praha 1991. 364 s.

Kutnar, František – Marek, Jaroslav: Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví. Od počátku národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století. Druhé prepracované a doplnené vydanie. Praha 1997.